

KOKOUSHUISTIO

SIVIILIPALVELUSLAIN MUUTOKSIA VALMISTELEVAN TYÖRYHMÄN KOKOUS

Kokousaika: 11.9.2025 klo 13.00–15.30
Kokouspaikka: Kirkkokatu 12, nh Kristian / Teams

Läsnäolijat

Puheenjohtaja	Jan Hjelt, työ- ja elinkeinoministeriö – Paikalla
Varapuheenjohtaja	Eeva Vahtera, työ- ja elinkeinoministeriö – Paikalla
Sihteeristö	Aino-Inkeri Miestamo, työ- ja elinkeinoministeriö – Paikalla Roope Palomäki, työ- ja elinkeinoministeriö – Paikalla Marke Kuosa, Siviilipalveluskeskus – Paikalla
Työryhmän jäsenet	Tero Jokilehto, liikenne- ja viestintäministeriö – Poissa Jukka Lehtinen opetus- ja kulttuuriministeriö - Poissa Merja Hilpinen, opetus- ja kulttuuriministeriö, varajäsen - Paikalla Marikaisa Tiilikainen, puolustusministeriö – Paikalla Anni Pöyry, sisäministeriö – Paikalla Salla Paavilainen, sosiaali- ja terveysministeriö – Poissa Timo Kerttula, Turvallisuuskomitean sihteeristö – Paikalla Miska Lautiainen, valtiovarainministeriö - Poissa Kati Orkola, valtiovarainministeriö, varajäsen – Paikalla Hanna Eronen-Jarva, ympäristöministeriö – Paikalla Andreas Schneider, Huoltovarmuuskeskus – Poissa Mikko Reijonen, Siviilipalveluskeskus – Paikalla
Alatyöryhmän jäsenet	Pasi Kalliomäki, Pääesikunta – Paikalla Janne Larjava, Pääesikunta – Paikalla Viola Malmberg, Siviilipalveluskeskus - Paikalla

1. Kokouksen avaaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen 13.00.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen (27.8.2025) pöytäkirja hyväksyttiin.

3. Siviilipalvelus poikkeusoloissa – nykytila ja kehittäminen

Aino-Inkeri Miestamo esitteli siviilipalvelusvelvollisten poikkeusolojen aikaista hyödyntämistä koskevan sääntelyn nykytilaa ja esivalmisteluvaiheessa tunnistettuja kehittämismahdollisuuksia.

Voimassa olevaan siviilipalveluslakiin ei sisälly siviilipalvelusta suorittavien henkilöiden osalta erityistä poikkeusolojen palvelusta koskevaa sääntelyä vaan palvelus jatkuisi samoin ehdoin kuin normaalioloissa. Mahdollisiin viranomaisiin avustaviin poikkeusolojen tehtäviin edellyttäisi joko lainkaan erillistä koulutusta tai vain lyhyitä koulutuksia. Siviilipalvelustaan poikkeusolojen voimaan tullessa suorittavat velvolliset voisivatkin olla ensisijainen viranomaisten avuksi määrättävä joukko. Siviilipalvelusta suorittavien hyödyntämistä ei nykytilassa koske myöskään se siviilivarannon hyödyntämiseen liittyvä rajoite, että hyödyntäminen tulisi kyseeseen vain sotilaallisissa kriiseissä. Siviilipalvelusvelvollisten ensisijainen hyödyntäminen erilaisissa normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa vastaisikin myös parlamentaarisen asevelvollisuuskomitean tavoitteeseen hyödyntää siviilipalvelusjärjestelmän potentiaalia viranomaisten avuksi myös muissa kuin sotilaallisissa kriiseissä.

Palvelusta poikkeusolojen aikana suorittavia koskevaan sääntelyyn voitaisiin käytettävyyden parantamiseksi tehdä joitakin tarkennuksia koskien muun muassa palvelukseenastumismääräyksen antamisen ajankohtaa, lykkäyksen keskeyttämistä ja säännöllistä työaikaa. Lisäksi voitaisiin hieman selkeyttää poikkeusolojen osalta Siviilipalveluskeskuksen roolia palveluspaikoista määräävänä ja niitä priorisoivana viranomaisena. Voimassa olevassa laissa siviilivarannon liikekannallepanon aikaiset kustannukset kattaisi valtio, mutta siviilipalvelusta poikkeusoloissa suorittavien osalta vastaavaa kirjasta ei ole. Viranomaisten optimaalisen tukemisen kannalta saattaisi olla tarpeen, että valtio kattaisi poikkeusolojen aikaiset palveluskustannukset viranomaisia tukevissa tehtävissä riippumatta siitä, onko kyseessä palvelusta suorittava vai siviilivarantoon kuuluva.

Lisäksi keskusteltiin mahdollisesta tarpeesta rajata siviilipalvelusta suorittavien palveluspaikkojen kirjoa poikkeusolojen aikana normaalioloja suppeammaksi. Tätä ei työryhmän keskustelussa kuitenkaan nähty tarpeellisenä, koska poikkeusolojen luonne sekä niiden hallintaan osallistuvat toimijat ja näiden tarpeet voivat vaihdella tilanteen mukaan ja myös alueellisesti. Palveluspaikkojen kirjo rajautuisi poikkeusoloissa joka tapauksessa, koska Siviilipalveluskeskus priorisoisi niiden viranomaisten tarpeita, joiden avuntarve on akuutein. Vaikka järjestelmän tehokkuuden kannalta olisi optimaalista, jos poikkeusolojen palvelus olisi mahdollisimman tarkasti etukäteen suunniteltu, viranomaisten on hyvin vaikea suunnitella erilaisiin poikkeusoloihin liittyviä tarpeita sillä tarkkuudella, mitä palveluspaikkojen rajaaminen ja siviilipalvelusvelvollisten tehtäväkohtainen sijoitus suunnittelu edellyttäisi, ja tarpeet voivat poikkeusolojen kuluessa muuttua jopa päivästä toiseen. Sääntelyn olisikin tarpeen olla joustavaa ja mahdollistavaa siten, että ei ainakaan estettäisi mitään tapoja hyödyntää siviilipalvelusjärjestelmää viranomaisten tukena poikkeusoloissa. Keskeinen merkitys on viranomaisten tietoisuuden lisäämisellä siviilipalveluksen hyödyntämisen mahdollisuuksista.

Siviilivarannon ja lisävarannon käyttö on voimassa olevassa siviilipalveluslaissa sidottu Puolustusvoimien reservin hyödyntämistä edellyttäviin tilanteisiin ja siten sotilaallisiin kriiseihin. Asevelvollisuuskomitean tavoitetilassa siviilivarantoa hyödynnettäisiin myös muissa kuin sotilaallisissa kriiseissä. Asiaan liittyy kuitenkin valtiosääntöoikeudellisia haasteita sekä samantyyppisiä käytännöllisiä haasteita kuin edellisessä kokouksessa keskusteltuun siviilivarannon käyttämisen virka-aputehtävissä. Siviilipalvelusjärjestelmän osalta normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ensisijaisesti käytettävissä olisivat siviilipalvelusta suorittavat. Asevelvollisuuslain 79 §:ää vastaavan sääntelyn ottamista siviilipalveluslakiin käsitellään vielä hankkeen loppuvaiheessa, kun ehdotettavien muutosten kokonaisuus on muilta osin selvillä.

Keskustelua käytiin myös siitä, olisiko tarve varmistaa nykyistä paremmin, ettei siviilivarantoon kuuluvaa henkilöä määrättäisi vallitsevan tilanteen kannalta omaa työtehtäväänsä selvästi vähämerkityksisempään avustavaan tehtävään ja siviilivarannon liikuttelulla siten jopa heikennettäisi yhteiskunnan kriisinsietokykyä. Voimassa olevaan lakiin sisältyvät VAP-varaukset eivät suhteellisen korkean varauskynnyksen vuoksi välttämättä ole riittävä keino, vaikka siviili- ja lisävarannosta työnantajan käyttöön varattujen määrä onkin melko suuri. Myös yleisen työvelvollisuuden sääntelyyn liittyy keinoja sen varmistamiseksi, ettei työvelvolliseksi määräämisellä heikennetä yhteiskunnan tärkeimpien toimintojen tilaa. Jatkovalmistelussa selvitetään tarkemmin valmiuslakiin sisältyviä rajoituksia ja vastaavien rajuusten mahdollista sisällyttämistä siviilipalveluslakiin.

Palveluspaikat toivat esivalmisteluvaiheen kyselyssä jossakin määrin esiin halukkuutta varata työpalvelun suorittaneita, siviilivarantoon siirtyneitä organisaationsa tarpeisiin myös poikkeusoloissa. Jo

voimassa olevan sääntelyn puitteissa olisi mahdollista toteuttaa siviilipalvelusrekisteriin järjestely, jossa organisaatioiden poikkeusolojen tarpeisiin hyödynnettäisiin ensisijaisesti kyseisessä organisaatiossa viime vuosina palvelleita henkilöitä, jos sellaisia olisi. Kuitenkin poikkeusoloissa siviilipalvelusjärjestelmän joustavuus on merkittävä etu ja sellainenkin viranomainen, joka ei esimerkiksi resurssisyyistä normaalioloissa hyödynnä siviilipalvelusta, voi hyötyä siitä poikkeusoloissa. On myös huomioitava se, että siviilivarantoon sisältyy tuhansia varusmiespalveluksen jälkeen siviilipalvelukseen hakeutuneita henkilöitä, joilla ei ole kontaktia mihinkään työpalvelupaikkaan. Keskustelussa todettiin, että olisi hyvä kehittää sellainen ratkaisu, joka mahdollistaisi ennakollisen suunnittelun siviilivarannon tehtäviin sijoittamisen nopeuttamiseksi mutta samalla säilyttäisi riittävän joustavuuden, jotta erilaisten kriisien erilaiset tarpeet ja eri organisaatioiden erilaiset mahdollisuudet hyödyntää siviilipalvelusvelvollisia normaalioloissa otettaisiin huomioon. Pitkittyvissä kriiseissä palvelusta suoritavien ensisijainen hyödyntäminen ja volyymin kasvattaminen antaisivat kuitenkin ajallisen puskurin siviilivarannon hyödyntämisen suunnitteluun.

Siviilipalvelusrekisterin osalta todettiin, että rekisteriä on kehitetty paljon myös poikkeusolojen tarpeita silmällä pitäen ja olennaisimmat tiedot (esimerkiksi osoitetiedot) päivittyvät siviilipalvelusrekisteriin väestötietojärjestelmästä. Lisäksi siviilipalvelusrekisterissä oleville, joilla on rekisterissä sähköpostiosoite, on käynnistetty vuosittaiset tietojenpäivityspyynnöt. Rekisterin, samoin kuin väestötietojärjestelmän, suurin heikkous on se, että suuri osa siihen merkittävistä tiedoista on kunkin rekisterissä olevan päivitysvastuulla. Keskustelussa tuotiin esiin, että kaikkia poikkeusoloissa tarpeellisia tietoja ei välttämättä olisi tarpeen pyrkiä saamaan siviilipalvelusrekisteriin, koska poikkeusoloissa eri rekistereiden (esimerkiksi koulutustiedot sisältävä KOSKI-tietovaranto, terveydenhuollon Terhikki) tietoja voitaisiin myös yhdistää käsillä olevan tarpeen mukaan.

Siviilipalvelusta suorittavien tai siviilivarannon mahdollisesta hyödyntämisestä poikkeusoloissa kriittiseen infrastruktuuriin lukeutuviin yrityksissä todettiin, että asiaa täytyy tarkastella EU:n valtioneuvoston päätöksen näkökulmasta. Normaalioloissa riittävän poikkeusoloperusteiden löytäminen mahdollistamaan siviilipalvelus yrityksissä on pidetty epätodennäköisenä, mutta ainakin Puolustusvoimien reservin liikekannallepanotilanteen osalta mahdollisia poikkeusoloperusteita kannattaisi tarkastella. Asiaan palataan, kun sitä on selvitetty lisää.

4. Kertausharjoituksiin vertautuvat harjoitukset

Marke Kuosa esitteli erilaisia malleja siviilivarantoon kuuluvien osaamisen ylläpitämiseksi ja täydentämiseksi mahdollisia poikkeusolojen tehtäviä varten. Voimassa olevaan siviilipalveluslakiin ei sisälly kertausharjoituksiin vertautuvia harjoituksia, vaan siviilivarannon harjoitukset ajoittuisivat normaaliolojen häiriötilanteiden ja poikkeusolojen ajalle ylimääräisen palveluksen muodossa. Voimassa olevassa sääntelyssä pitäytyminen tarkoittaisi, että siviilivaranto olisi määrättävissä ylimääräiseen palvelukseen sen jälkeen, kun Puolustusvoimien reservi on määrätty ylimääräiseen palvelukseen. Määräyksen antaisi tasavallan presidentti. Siviilipalveluskeskus voisi sen jälkeen määrätä siviilivarantoon kuuluvia palvelukseen määrääjäksi, enintään kuudeksi kuukaudeksi, ja palvelus voitaisiin määrätä alkamaan välittömästi. Palvelus sisältäisi koulutusta ja harjoittelua ja sen tarkoituksena olisi varmistaa, että siviilivaranto olisi toimintakykyistä ja määrättävissä liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen.

Asevelvollisuuskomitea katsoi, että siviilivarantoa koskevan täydennyskoulutusjärjestelmän avulla voitaisiin edistää varannon käytettävyyttä yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden tukemisessa ja häiriötilanteiden hallinnassa. Komitea ehdotti myös alueellisten valmiusharjoitusten mahdollista hyödyntämistä siviilivarannon osaamisen ylläpitämisessä. Esivalmisteluvaiheessa ehdotettiin mahdollistavaa sääntelyä eli kertausharjoitukset mahdollistavien säännösten lisäämistä siviilipalveluslakiin sen varalta, että kiristynyt turvallisuustilanne edellyttäisi niiden käynnistämistä. Kertausharjoituksia voitaisiin järjestää joko koko siviilivarantoa koskevana tai tehtävän mukaan valikoiden. Kokonaisturvallisuuden tukemiseen ja häiriötilanteiden hallintaan liittyvien taitojen ylläpitoa ja taitojen huomioimista mahdollisissa poikkeusolojen sijoituksissa voitaisiin tukea myös siten, että siviilipalvelusrekisteriin olisi mahdollista merkitä myös muualla kuin Siviilipalveluskeskuksessa suoritettuja vapaaehtoistoiminnan koulutuksia ja varsinaista vapaaehtoistoimintaa. Siviilipalveluskeskus voisi myös järjestää

vapaaehtoisia täydentäviä harjoituksia, joiden suorittaminen merkittäisiin siviilipalvelusrekisteriin ja joita suorittamalla voisi vaikuttaa mahdolliseen poikkeusolojen sijoitukseensa.

Keskustelussa todettiin, että koska työryhmän arvion mukaan poikkeusoloissakin käytettäisiin ensisijaisesti siviilipalvelusta suorittavia ja siviilivarantoa vasta myöhemmin, jos poikkeusolot pitkittyisivät ja palvelusta suorittavien määrä ei riittäisi viranomaisten tarpeisiin, nykyinen sääntely vaikuttaisi riittävältä ainakin sotilaallisissa kriiseissä. Pitkittyvissä tilanteissa tiedettäisiin, mitä juuri kyseisessä tilanteessa siviilivarannolta edellytetään ja heitä ehdittäisiin harjoituttaa poikkeusolojen aikana. Tarvetta etukäteiselle harjoittelulle ei olisi. Myöskään siviilivarannon käytettävyyden laajentaminen muihin kuin sotilaallisiin kriiseihin ei vaikuttaisi edellyttävän valmistavaa harjoittelua. Esivalmisteluvaiheen viranomaiskyselyn perusteella erilaisten poikkeusolojen tehtävät olisivat sellaisia apu- ja tukitehtäviä, joihin valmistava harjoittelu ei normaalioloissa vaikuttaisi välttämättömältä ja mahdollisuus ylimääräiseen palvelukseen vaikuttaisi riittävän myös muiden kuin sotilaallisten poikkeusolojen osalta.

Valmistelua jatketaan siitä lähtökohdasta, että ylimääräinen palvelus mahdollistettaisiin myös muissa poikkeusoloissa kuin sotilaallisissa kriiseissä ja varsinaisia kertausharjoitukseen vertautuvia harjoituksia ei tarvittaisi. Jatkovalmistelussa selvitetään muun muassa siviilivarannon käyttöä koskevaa päätöksentekomenettelyä.

5. Muut asiat

Ei muita asioita.

6. Seuraavat kokoukset

17.9.2025 kokous on jo aiemmin ilmoitettu peruutetuksi. TEM:n toiseen, kiireiseen hankkeeseen liittyvien aikataulullisten haasteiden vuoksi myös 24.9.2025 kokous saatetaan joutua perumaan. Sitä seuraava kokous on 15.10.2025.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.15.